

**Načrt nakupa knjižničnega gradiva v
Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota
za leto 2023**

November 2022

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota je osrednja splošna knjižnica za 12 občin, Mestno občino Murska Sobota in Občino Beltinci, ki sta ustanoviteljici, ter 10 občin pogodbenih partneric (Občine Cankova, Gornji Petrovci, Grad, Hodoš, Kuzma, Moravske Toplice, Puconci, Rogašovci, Šalovci in Tišina). Je tudi domoznanska knjižnica za Prekmurje, Prlekijo in Porabje. Razvila se je iz ljudske knjižnice (ustanovljena 1945) in študijske knjižnice (ustanovljena 1955), ki sta se leta 1972 združili in se je knjižnica poimenovala tako kot se imenuje še danes. V začetku leta 1991 je bila računalniško opremljena in vključena v računalniško podprt slovenski knjižnični informacijski sistem, leta 2003 pa je pričela delovati v novi sodobni zgradbi v središču mesta Murska Sobota.

Od leta 2003 je tudi ena od desetih območnih slovenskih knjižnic, za območje Pomurja (področje Upravnih enot Murska Sobota, Lendava, Ljutomer in Gornja Radgona). Opravlja pa tudi posebne naloge za madžarsko narodno skupnost in Slovence v zamejstvu (Porabje), prav tako izvaja knjižnično dejavnost z bibliobusom v 12 prekmurskih občinah in Porabju.

V knjižnično mrežo Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota spadajo:

- osrednja knjižnica.
- krajevne knjižnice (4) – izvajanje knjižnične dejavnosti na narodnostno mešanem območju, v Prosenjakovcih, Motvarjevcih, Domanjševcih in Hodošu, kjer je na voljo za izposajo tako slovensko kot madžarsko knjižnično gradivo.
- potujoča knjižnica (bibliobus) – izvajanje knjižnične dejavnosti na 72 postajališčih v 12 občinah UE Murska Sobota. Posebnost sta porabska (Gornji Senik, Sakalovci, Števanovci, Monošter) in madžarska proga (Čikečka vas, Motvarjevci, Prosenjakovci, Središče, Domanjševci, Krplivnik, Hodoš), na katerih je za izposajo na voljo tako slovensko kot madžarsko gradivo.

Nakup knjižničnega gradiva

Z načrtovanim nakupom knjižničnega gradiva želimo prispevati k aktualnosti knjižnične zbirke, razvijanju bralne in informacijske pismenosti ter zagotoviti enak dostop do knjižničnega gradiva vsem uporabnikom knjižnice.

V letu 2023 načrtujemo nakup gradiva v skladu s Strokovnimi priporočili in standardi za splošne knjižnice za obdobje 2018 – 2028.

V dokumentu Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice za obdobje 2018 – 2028 je glede politike upravljanja knjižnične zbirke zapisano:

- Priporočeno razmerje med leposlovnim in strokovnim gradivom je do 50 % naslovov leposlovnega gradiva v krajevnih knjižnicah. Z velikostjo knjižnice se praviloma večja delež strokovnega gradiva.
- Delež knjižničnega gradiva za predšolske otroke, šolske otroke in mladostnike je praviloma 30 %. Knjižnica pri tem smiselno upošteva delež teh skupin med prebivalci ter prioritete med knjižničnimi vlogami.
- Priporočeno število naslovov informativnega periodičnega tiska v knjižnični zbirki je vsaj 100 naslovov v krajevni knjižnici, kjer je sedež osrednje knjižnice, vendar v krajevni knjižnici ne manj kot 30 naslovov.

- Knjižnica redno dopolnjuje knjižnično zbirko glede na kriterije, določene v dokumentu politike izgradnje knjižnične zbirke. Kriteriji za izbor knjižničnega gradiva so lahko ugled avtorja, urednika ali založnika, pozitivne ocene, interes prebivalcev, ocenjene potrebe v lokalni skupnosti, raven zahtevnosti vsebine, novost vsebine, zastopanost posameznega vsebinskega področja v zbirki, ciljna javnost, ki jo publikacija nagovarja, logičnost predstavitve posamezne teme, estetska vrednost, fizične značilnosti (format, vezava) gradiva, ujemanje z obstoječo knjižnično zbirko ter cena.

Načrt nakupa knjižničnega gradiva predvideva 90 % tiskanih medijev (knjig, brošur, periodičnega gradiva) in 10 % neknjižnega gradiva.

Zastopanost različnih tematskih oziroma predmetnih področij

Pri **razmerju naslovov med strokovnim in leposlovnim gradivom** načrtujemo v skladu s Strokovnimi priporočili in standardi za splošne knjižnice za obdobje 2018 – 2028 60 % naslovov različnih strokovnih področij in 40 % naslovov leposlovja različnih žanrov.

Pri nakupu **strokovnega gradiva** bomo skrbeli, da bodo čim bolj enakomerno in skladno s potrebami uporabnikov zastopana različna strokovna oziroma znanstvena področja, zagotavljali bomo gradivo z različno stopnjo poglobljenosti in predvsem različnim nivojem zahtevnosti. Poskušali bomo zadovoljiti potrebe uporabnikov z različnimi stopnjami splošne izobrazbe in predznanja.

Pri nakupu **leposlovnega gradiva** bomo skrbeli za pestrost literarnih zvrsti in žanrov, zagotoviti želimo dostop do literarne ustvarjalnosti različnih narodov, kultur in jezikov, pri tem pa posebno pozornost posvetiti slovenskim avtorjem.

Trudili se bomo, da bomo uporabnikom ponudili literaturo različne stopnje zahtevnosti, ki pa mora vsa ustrezati vsaj osnovnim kriterijem literarne kakovosti. Pri leposlovju za otroke bomo pozorni tudi na kakovost likovnih prvin.

Za otroke in mladino načrtujemo 30 % vseh naslovov v letnem nakupu. Na slovenskem knjižnem trgu običajno ne izide dovolj naslovov za otroke, da bi lahko zadostili temu kriteriju, zato zlasti v referenčne zbirke oddelkov za otroke vključujemo tudi dela, ki so izvirno namenjena odraslim, a so dovolj poljudno in zanimivo napisana, da so primerna tudi za mladino.

Pri izboru **filmov** za otroke in odrasle upoštevamo estetsko vrednost filma, žanr, uveljavljenost in aktualnost avtorja in/ali teme, interes in potrebe uporabnikov in okolja.

Pri izboru **glasbe** za otroke in odrasle upoštevamo estetsko vrednost, vrsto glasbe, uveljavljenost in aktualnost avtorja, interes in potrebe uporabnikov in okolja, kakovost medija (CD):

- slovenska in tuja glasbena produkcija,
- glasba pomurskih avtorjev za domoznansko zbirko,

- slovenska glasbena produkcija za otroke.

Nakup gradiva za potrebe madžarske narodne in romske skupnosti ter Slovence v Porabju

25. člen Zakona o knjižničarstvu določa, da splošne knjižnice na narodnostno mešanih območjih zagotavljajo tudi knjižnično dejavnost, namenjeno pripadnikom italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti.

V skladu s 25. členom Zakona o knjižničarstvu knjižnica nabavlja knjižnično gradivo tudi za pripadnike madžarske narodne skupnosti. Knjižnica si z rednim in dodatnim nakupom gradiva v madžarskem jeziku prizadeva za ohranjanje jezika madžarske manjšine, podpira kulturno-umetniško izražanje v jeziku manjšine in kulturno povezovanje z matičnim narodom.

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota bo tudi v letu 2023 kupila gradivo, namenjeno Slovencem v Porabju. Nekaj zamejskih Slovencev obiskuje knjižnico v Murski Soboti, večina jih pa dostopa do gradiva preko bibliobusa.

Na območju, ki ga knjižnica pokriva, živi tudi veliko predstavnikov romske skupnosti, v bližini je nekaj romskih naselij. Tudi v letu 2023 bo knjižnica zbirko gradiva v romskem jeziku ustrezno dopolnila z ustreznim izborom gradiva (knjige, AV gradivo in nekaj naslovov tekočega periodičnega tiska). Od leta 2014 imamo v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota vzpostavljen poseben oddelek (Romski oddelek – Romano Kher), kjer imamo zbrano vso gradivo, ki se ukvarja z romsko tematiko, in ga bomo v letu 2023 ustrezno dopolnili.

Načrtovan obseg nakupa in zastopanosti e-knjig, zvočnih knjig in podatkovnih zbirk

Za zagotavljanje zastopanosti e-knjig v slovenskem jeziku bomo poskrbeli z dostopnostjo do servisa Biblos, za zagotavljanje zastopanosti zvočnih knjig v slovenskem jeziku pa z dostopnostjo do servisa Audibook.

Spletni portal Biblos ponuja elektronske knjige v slovenskem jeziku, ki si jih lahko uporabniki izposodijo s svojimi prenosnimi napravami (e-bralniki, pametnimi telefoni, tablicami in računalniki). Zbirka obsega leposlovje in strokovno literaturo za odrasle in mladino v slovenskem jeziku. Preko portala Biblos načrtujemo v letu 2023 nakup najmanj 200 licenc e-knjig. To vsebuje tako kupljene naslove e-knjig iz osnovnega paketa, kot dodatno kupljene naslove v tekočem letu.

Spletni portal Audibook ponuja zvočne knjige v slovenskem jeziku, ki si jih lahko uporabniki izposodijo s svojimi prenosnimi napravami (e-bralniki, pametnimi telefoni, tablicami in računalniki). Zbirka obsega leposlovje in strokovno literaturo za odrasle in mladino v slovenskem jeziku. Preko portala Audibook načrtujemo v letu 2023 nakup 200 licenc zvočnih knjig. To vsebuje tako kupljene naslove zvočnih knjig iz osnovnega paketa, kot dodatno kupljene naslove v tekočem letu.

Z zbirko PressReader omogočamo uporabnikom knjižnice bralno izkušnjo dnevnega časopisja preko pametnih naprav z operacijskimi sistemi Android, iOS ali Windows. Uporabniki lahko izbirajo med več kot 3.000 naslovi dnevnega časopisja in revij, iz več kot 100 držav in v več kot 60 jezikih sveta.

V letu 2023 načrtujemo možnost dostopa do podatkovne zbirke Encyclopedia Britannica Online Public Library Edition. Enciklopedija je v angleškem jeziku z dolgoletno tradicijo, ki izhaja že od leta 1768, zadnja leta le še v elektronski obliki. Prinaša veliko število strokovnih člankov, slik, animacij, video posnetkov, zemljevidov... Vsebine so glede na zahtevnost razdeljene v sklope za otroke, dijake in odrasle uporabnike.

Polica Lahko branje

Knjižna polica Lahko branje je vzpostavljena na mladinskem oddelku od leta 2017, na njej pa najdemo knjige, ki so prilagojene za lahko branje, ali pa so bile napisane prav s tem namenom. Polica Lahko branje je posebej označena in lahko dostopna. Tudi v letu 2023 bo knjižnica zbirko gradiva na polici Lahko branje ustrezno dopolnila z ustreznim izborom gradiva

Medknjižnična izposoja

Na podlagi konzorcijske pogodbe, sklenjene med osrednjimi območnimi knjižnicami in podjetjem Pošta Slovenije, bomo uporabnikom tudi v letu 2023 zagotavljali brezplačno medknjižnično izposajo znotraj območja OOK. Dogovorjeni način omogoča brezplačno medknjižnično izposajo za končnega uporabnika.

Prav tako omogočamo našim uporabnikom proti plačilu medknjižnično izposajo iz ostalih slovenskih knjižnic.

Izračun izvodov gradiva po ključu glede na število prebivalcev s prijavljenim stalnim prebivališčem (izračun po normativih) (Podatki o prebivalstvu s prijavljenim stalnim prebivališčem za stanje 1.1.2022 so pridobljeni s spletne strani Statističnega urada Republike Slovenije)

Število prebivalcev	Št. izvodov knjižno / neknjižno gradivo	Število izvodov skupaj
55.182	9.932 / 1.104	11.036

Tabela 1: Izračun izvodov gradiva glede na število prebivalcev s stalnim prebivališčem

V letu 2023 načrtujemo nakup 11.036 enot gradiva po povprečni ceni 29 € na gradivo (prirast 200 enot gradiva na 1.000 prebivalcev).

Znotraj tega načrtujemo nakup 9.932 enot knjižnega gradiva in 1.104 enot neknjižnega gradiva. Spoštovali bomo Strokovna priporočila in standarde za splošne knjižnice (za obdobje 2018 – 2028) pri razmerju naslovov med strokovnim in leposlovnim gradivom, tako da načrtujemo nakup 60% strokovnega gradiva in 40% leposlovnega gradiva.

Nakup gradiva za otroke in mladino bo znašal 30 % celotnega nakupa.

Sredstva za nakup gradiva naj bi zagotavljale občine in Ministrstvo za kulturo v deležu 50:50. Ker po dosedanjih izkušnjah niti Ministrstvo za kulturo niti občine ne zagotavljajo sredstev za nabavo gradiva po normativih v celoti, ga bomo nabavljali v obsegu, ki nam ga bodo omogočala prejeta namenska finančna sredstva v letu 2023.

Na podlagi Neposrednega poziva za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah iz državnih sredstev v letu 2023 (NP-NKG-2023) št. 6120-48/2022-3340-2 z dne 6. 10. 2022 Ministrstva za kulturo bomo z nakupom novih knjig iz sredstev države:

- uresničevali kulturne, izobraževalne, informacijske, raziskovalne in socialne potrebe za vse ciljne skupine uporabnikov v okolju svojega delovanja,
- spodbujali, razvijali in širili informacijsko opismenjevanje,
- podpirali vseživljenjsko učenje in kakovostno izrabo prostega časa,
- omogočali izgradnjo urejenih zbirk domoznanskega gradiva za lokalne študije in
- izvajali dejavnosti, ki prispevajo k razvoju pismenosti in bralne kulture, ter dejavnosti na neformalno in formalno izobraževanje, informiranost, osebni ter osebni razvoj prebivalcev.

Cilji sofinanciranja nakupa knjižničnega gradiva s strani države so:

- podpora zagotavljanju splošne dostopnosti kakovostne slovenske založniške produkcije v knjižnični mreži slovenskih splošnih knjižnic, še zlasti zagotavljanje splošne dostopnosti izvirne slovenske in prevodne literature, humanistike ter strokovne literature,
- izgradnja kakovostnih knjižničnih zbirk, zlasti njihova aktualnost in prilagojenost ugotovljenim potrebam okolja,

- posodabljanje knjižničnih zbirk s knjižnim in neknjižnim gradivom različnih vrst, oblik in dostopnosti, tudi z zagotavljanjem dostopnosti zvočnih in e-knjig v slovenskem jeziku,
- približevanje strokovnim priporočilom o sestavi knjižničnih zbirk in
- približevanje strokovnim priporočilom o obsegu knjižničnih zbirk.

Trudili se bomo z iskanjem najugodnejših ponudnikov in pridobiti donatorska sredstva za nakup gradiva. V primeru primernih razpisov za nakup gradiva se bomo nanje tudi prijavljali.

Murska Sobota, 15. 11. 2022

Letni načrt pripravil:
Bojan Režonja

Direktorica:
mag. Klaudija Šek Škafar
šek škafar